

ВІДГУК РЕЦЕНЗЕНТА

Котляра Євгена Олександровича,

кандидата мистецтвознавства, доцента, завідувача кафедри станкового живопису Харківської державної академії дизайну і мистецтв,

на дисертацію **У Ітін**

«ДИТЯЧІ ОБРАЗИ В ОЛІЙНОМУ ЖИВОПИСІ КИТАЮ»,

подану на здобуття наукового ступеня Доктора філософії (Ph.D)

за спеціальністю 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Ступінь актуальності теми дослідження.

Дисертація У Ітіна присвячена надзвичайно актуальній темі, адже вона зосереджена на аналізі становлення і розвитку дитячих образів у китайському живописі. Цей напрям вивчається як художній феномен, що бере свій початок із давніх культурних традицій династичного Китаю, зберігаючи при цьому свою унікальність і значущість у мистецтві олійного живопису XX – XXI ст. Актуальність теми посилюється її зв'язком із масштабними трансформаціями художнього процесу у XX столітті, що відбувалися на тлі змін у соціокультурному житті китайського суспільства. Ці процеси відображають еволюцію сприйняття дитинства як художньої категорії, що набуває особливого значення в сучасному контексті. Водночас тема дитинства в живописі Китаю вирізняється своєю самотутністю, не маючи прямих аналогів в інших художніх школах світу, що робить її унікальним об'єктом дослідження та підкреслює її вагомість для глибшого розуміння розвитку китайського мистецтва і культури загалом.

Об'єкт і предмет дослідження та поставлена в роботі проблема відповідають паспорту спеціальності 023 – образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Основні положення дисертації, які винесені на захист, є обґрунтованими. Висновки та рекомендації дисертації здобуті внаслідок проведеного аналізу. Формально-логічний зв'язок між поставленими завданнями та метою дослідженнями, а також запропонованими загальними висновками є сталим, послідовним та не є сумнівним. Таким чином, текст дисертації свідчить про те, що автору вдалося сформулювати системне, цілісне та обґрунтоване з наукової позиції дослідженням, що аналізує феномен репрезентації дитячих образів в образотворчому мистецтві Китаю.

Достовірність і новизна отриманих результатів.

Текст дисертації засвідчує, що на основі аналізу широкого кола джерел та літератури (153 позиції) дисертанту вдалося чітко визначити періодизацію становлення і розвитку репрезентації означеної проблеми. У дисертації визначаються як історичні, так і сучасні аспекти проблеми, простежується еволюція іконографії дитячих образів від доби династичного Китаю до їх інтерпретації у олійному живописі XX – початку XXI століття. Такий підхід дозволяє зрозуміти, як змінювалися художні засоби та концепції зображення дітей у різні епохи.

Особливо цінним є узагальнення особливостей репрезентації теми дитинства, яке стало основою для запропонованої типологізації сюжетно-тематичного репертуару. Крім того, значну увагу дисертантом приділено аналізу художньо-образних особливостей творів на тему дитинства, що розкриває специфіку їх вираження в китайському мистецтві з урахуванням унікальних культурних та естетичних особливостей східної культури, а також соціальних зрушень доби.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях.

Основні положення дисертаційної роботи У Ітіна оприлюднені у трьох наукових публікаціях, що вийшли у фахових виданнях, затверджених МОН України. Дві з цих публікації одноосібні, а одна написана у співавторстві з М.

Ковальовою. Також певні результати були представлені на п'яти Міжнародних наукових конференціях та опубліковано у вигляді тез. В цілому основні результати роботи повністю висвітлені у наукових публікаціях у відповідності до вимог «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44).

Практичне значення результатів дослідження.

Дослідження дитячих образів у китайському олійному живописі має важливе практичне значення для мистецтвознавства, культурології та сучасного художнього процесу. По-перше, воно дозволяє систематизувати та проаналізувати еволюцію дитячої тематики в контексті китайської художньої традиції, що є цінним для розуміння національної ідентичності та культурної спадщини Китаю. По-друге, результати дослідження можуть бути використані у музейній та виставковій практиці для більш глибокого інтерпретування творів мистецтва, пов'язаних із дитячою тематикою. Це особливо актуально для кураторських проєктів, що зосереджуються на китайському живописі або порівняльному аналізі художніх традицій Сходу та Заходу.

По-третє, матеріали дослідження можуть стати основою для навчальних курсів зі східного мистецтва, доповнюючи програми мистецьких та гуманітарних дисциплін. Вони також можуть бути корисними для сучасних художників, зважаючи на те, що в роботі визначені універсальні стилістичні та символічні підходи, а їхнє трактування в китайському мистецтві може стати відправною точкою для порівняння з іншими культурами.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, переліку використаних джерел і додатків (переліку та альбому ілюстрацій).

У *першому розділі* дисертантом проведений аналіз наукових студій

українських, китайських та європейських дослідників, які торкалися проблематики дитячих образів у китайському живописі. Автор дисертації на основі історіографічних джерел виокремлює ключові етапи розвитку досліджень у цій галузі, наголошуючи на особливій значущості сучасного періоду для поглибленого розуміння мистецтвознавчого контексту теми. У Ітін обґрунтовує, що тема дитячих образів залишається недостатньо вивченою в академічному дискурсі. Існуючі праці здебільшого зосереджені на іконографії дитинства в династичному Китаї, техніко-стильових аспектах, історичній хронології чи впливах західних традицій, тоді як системний аналіз дитячих мотивів у контексті соціокультурних трансформацій представлений фрагментарно. Така обмеженість у підходах перешкоджає повноцінному осмисленню дитинства як художнього мотиву, що відображає національну ідентичність, гендерні зміни та ширші соціальні процеси, що підкреслює перспективність теми для подальших досліджень.

Джерельна база дисертації є широкою та різноманітною, охоплюючи наукові публікації, каталоги виставок, мемуарні та візуальні матеріали. Особливу цінність становлять твори мистецтва, які дозволяють простежити еволюцію зображення дітей у різні історичні епохи. Методологія дослідження поєднує мистецтвознавчий аналіз, порівняльний підхід та культурно-історичний метод, що дає змогу не лише вивчити стилістичні й семантичні особливості дитячих образів, а й розкрити їх зв'язок із соціальними змінами та художніми традиціями. Такий комплексний підхід сприяє глибшому розумінню еволюції теми та її актуальності в сучасному китайському мистецтві, відкриваючи нові горизонти для наукових розвідок.

Другий розділ дисертаційного дослідження є ґрунтовним і послідовним аналізом еволюції дитячих зображень у традиційному китайському живописі від ранніх династій до завершення династичного періоду. У Ітін демонструє глибоке розуміння історичного та культурного контексту, в якому формувалася й розвивалася ця тематика, простежуючи її поступову трансформацію від поодиноких зображень до створення складної іконографії та сюжетності.

Особливої уваги заслуговує аналіз ролі династії Сун, яку автор

справедливо визначає як вирішальний етап у становленні теми дитячих образів в мистецтві Китаю. Саме в цей період сформувалися ключові принципи, що стали фундаментом для подальшого розвитку цієї тематики в китайському олійному живописі. У наступні періоди (династії Юань, Мін і Цін), як влучно визначає дисертант, ці традиції не лише успадковувалися, але й збагачувалися новими художніми техніками та ідеями. Автор переконливо показує, як ці процеси сприяли вдосконаленню виразних форм, технічних прийомів і змісту творів, підносячи дитячі образи до рівня окремої й вагомої категорії китайського живопису.

У третьому розділі дисертант здійснює визначення та аналіз етапів розвитку дитячої тематики в китайському олійному живописі від початку XX століття до сьогодення. Автор досліджує, як ця тема розвивалася під впливом синтезу західноєвропейських технік і традиційного китайського живопису гошуа на ранніх етапах, поступово трансформуючись у напрямку постмодернізму та сюрреалізму в сучасний період. Розглядається вплив історичних, політичних і соціальних змін на репрезентацію дитинства в мистецтві Китаю, а також роль анімації та медіакультури у формуванні нових художніх підходів у сучасному станковому живописі.

Рецензент вважає, що дисертація завершується змістовними висновками, які підбивають підсумки виконаної роботи, свідчать про глибокий аналіз поставленої у дослідженні проблеми. Вони чітко відповідають заявленим позиціям наукової новизни, що є важливим показником цінності дисертації для розвитку відповідної галузі знань.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

1. Аналіз літератури за темою дослідження, хоча й ґрунтовний у рамках китайських джерел, не включає порівняльного аналізу цих праць із студіями західних дослідників. Це, на нашу думку, дещо звужує можливості для багатогранного осмислення теми. Порівняльний розгляд західних і китайських джерел міг би виявити точки перетину чи відмінності у трактуванні дитячої тематики в мистецтві, а також підкреслити вплив глобальних художніх

тенденцій на китайський живопис. Це збагатило б дослідження та продемонструвало ширший науковий контекст.

2. У дисертації автором вивчаються дитячі образи в китайському живописі загалом, однак У Ітін обходить увагою гендерні аспекти, які могли б додати глибини аналізу поставленої проблеми. У роботі бракує дослідження того, як гендерні особливості впливали на зображення підлітків у різні історичні періоди китайського живопису. Цей аспект залишився недостатньо розкритим, аналіз гендерних ролей і стереотипів у репрезентації підлітків.

3. Варто також звернути увагу на те, що у висновках до третього розділу не повною мірою відображені особливості репрезентації теми дитинства в олійному живописі Китаю першої чверті XX століття. Хоча сам розділ і загальні висновки містять ґрунтовний аналіз цього періоду, підсумки до розділу виглядають менш деталізованими.

Наголосимо на тому, що висловленні дискусійні міркування та зауваження жодним чином не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційної роботи.

Висновок про дисертаційну роботу.

Вважаємо, що дисертаційне дослідження здобувача ступеня доктора філософії У Ітіна «Дитячі образи в олійному живописі Китаю», виконане на високому рівні із дотриманням принципів академічної доброчесності. Робота є повноцінним самостійним і завершеним науковим дослідженням, у якому отримані науково обґрунтовані результати. Дисертаційна робота повністю відповідає науковому профілю спеціальності 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненням від 19.05.2023 № 502) і Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про

присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 року №44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022).

На підставі вищезазначеного, за висновком рецензента здобувач У Ітін заслуговує на присудження наукового ступеня Доктора філософії (Ph.D) за спеціальністю 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Рецензент:

кандидат мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри монументального живопису
Харківської державної академії
дизайну і мистецтв

Євген КОТЛЯР

М.П. « 15 » квітня 2025 р.